

Behandling av:

Rapport 13/2023 Tilbudet til hjemmeboende med demens og deres pårørende

Sak	Utvalg	Møtedato
63/23	Kontrollutvalget	20.06.2023

Sekretariatslederen fremmer følgende forslag til vedtak:

Kontrollutvalget innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Kommunerevisjonens rapport 13/2023 *Tilbudet til hjemmeboende med demens og deres pårørende* viser at bydelene Alna og Ullern tilrettela for at personer med demens kunne bli boende hjemme blant annet gjennom kartlegging av behov og tilbud om tjenester. Det var likevel personer som ikke fikk oppfylt grunnleggende behov, for eksempel når de motsatte seg hjelp. Risikoen økte med mange ulike ansatte hjemme hos brukeren og lite opplæring om demens.

Bystyret finner det ikke tilfredsstillende at verken aktivitetstilbudet for personer med demens i de to bydelene eller Sykehjemsetatens tilbud var tilpasset personer som ikke snakket norsk, eller personer med pleiebehov. Bystyret merker seg at de to bydelenes dagaktivitetstilbud for øvrig fremsto som godt tilrettelagt, mens Sykehjemsetatens dagsentre i ulik grad var tilrettelagt for brukere med demens.

Pårørende spiller en viktig rolle for at personer med demens kan bli boende hjemme. Undersøkelsen viser at flere pårørende hadde stor omsorgsbelastning, men at det var for lite oppmerksomhet på deres behov for støtte i Bydel Ullern. Bystyret finner det ikke tilfredsstillende at de to bydelene, særlig Bydel Ullern, benyttet ordinære korttidsplasser på helsehus til avlastning, til tross for at tilbudet ikke var egnet.

Bystyret legger til grunn at de meldte tiltakene blir fulgt opp. Bystyret merker seg at byrådsavdelingen vil vurdere rapportens konklusjoner og anbefalinger sammen med oppfølgingen av byråds sak 273/2022 *Demensplan for Oslo 2023-2027 - "Forglem meg ei"*. Byrådsavdelingen vil følge opp avlastningstilbudene i helsehus gjennom tiltak i byråds sak 60/2023 *Omorganisering av helsehus i Oslo*. Bystyrets vedtak fra behandlingen av disse to byråds sakene i møte 19.04.2023 (bystyrets sak 110/2023 og 111/2023) omfatter en rekke tiltak, hvorav mange med betydning for hjemmeboende med demens og deres pårørende. Bystyret forutsetter at byråden for helse, eldre og innbyggertjenester ser oppfølgingen av disse vedtakene og Kommunerevisjonens rapport 13/2023 i sammenheng.

Bystyret finner det noe passivt av Sykehjemsetaten å ikke iverksette tiltak på eget initiativ slik at dagsentrene bedre dekker behovene til personer med demens. Bystyret merker seg imidlertid at Byrådsavdeling for eldre, helse og innbyggertjenester vil følge opp innretningen på dagsentrene i sin styringsdialog med etaten.

Saken gjelder:

Oslo kommune får stadig flere innbyggere som blir rammet av demenssykdom, og med det også stadig flere pårørende til personer med demens. Etter hvert som sykdommen utvikler seg, vil personen med demens få behov for hjelp til å mestre hverdagen. Det er et mål at flest mulig skal bo hjemme så lenge det er mulig. For at personer med demens skal kunne bo hjemme på en god måte, er det viktig at kommunen har et tjenestetilbud som tilpasses den enkeltes behov, og som revurderes når behovene endres. Pårørende spiller en sentral rolle for at personer med demens skal kunne bo hjemme. For at de pårørende skal klare å stå i store omsorgsoppgaver over tid, er det viktig at kommunen kan tilby støtte og avlastning når de trenger det.

I tråd med kontrollutvalgets vedtak av 30.08.2022 (sak 59) har Kommunerevisjonen gjennomført en forvaltningsrevisjon av tilbudet til hjemmeboende med demens. Undersøkelsen tilhører området «brukertilpassede tjenester med tilstrekkelig kvalitet», jf. bystyrets vedtak om *Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2020–2024* av 21.10.2020 (sak 283).

Undersøkelsen har vært rettet mot Sykehjemsetaten, Bydel Alna og Bydel Ullern, og har hatt følgende problemstilling:

- I hvilken grad tilrettelegger Oslo kommune for at personer med demens kan bli boende i eget hjem?

Basert på undersøkelsen konstaterer Kommunerevisjonen at de to bydelene tilrettela for at personer med demens kunne bli boende hjemme blant annet gjennom kartlegging av behov og tilbud om tjenester. Det var likevel personer som ikke fikk oppfylt grunnleggende behov, for eksempel når de motsatte seg hjelp. Risikoen økte med mange ulike ansatte hjemme hos brukeren og lite opplæring om demens. I Bydel Alna var det eksempler på at utfordringer hos brukere ble tatt i sent.

De to bydelene og Sykehjemsetaten hadde aktivitetstilbud for personer med demens. Tilbudet var imidlertid ikke tilpasset personer som ikke snakket norsk, eller personer med pleiebehov. Bydelenes dagaktivitetstilbud fremsto for øvrig som godt tilrettelagt. Sykehjemsetatens dagsentre var i ulik grad tilrettelagt for brukere med demens. Pårørende spilte en viktig rolle for at personer med demens kunne bli boende hjemme. Flere pårørende hadde stor omsorgsbelastning, men det var for lite oppmerksomhet på deres behov for støtte i Bydel Ullern. Bydelene, særlig Bydel Ullern, benyttet ordinære korttidsplasser på helsehus til avlastning, til tross for at det ikke var et egnet tilbud.

Basert på undersøkelsen er det gitt følgende anbefalinger til de to bydelene, Sykehjemsetaten og byråden for helse, eldre og innbyggertjenester:

Bydel Alna blir anbefalt å

- vurdere behov for tiltak i hjemmetjenesten for å sikre at observerte utfordringer hos bruker blir tatt tak i
- vurdere behov for mer opplæring knyttet til brukere som motsetter seg hjelp
- vurdere å tilrettelegge for aktiviteter til personer med demens som ikke snakker norsk

Bydel Ullern blir anbefalt å

- vurdere tiltak for å sikre tilstrekkelig kapasitet i hukommelsesteamet
- vurdere behov for mer opplæring knyttet til brukere som motsetter seg hjelp
- vurdere behovet for å tilrettelegge for aktiviteter til personer med demens som ikke snakker norsk
- sørge for systematisk kartlegging av pårørendes behov
- sikre et tilpasset tilbud om avlastning

Sykehjemsetaten blir anbefalt å vurdere å tilpasse innretningen på dagsentrene slik at de bedre dekker behovene til personer med demens.

Byråden for helse, eldre og innbyggertjenester blir anbefalt å vurdere behov for ytterligere tiltak i lys av rapportens konklusjon og vurderinger.

Kommunerevisjonen har mottatt uttalelser til rapporten fra Byrådsavdeling for helse, eldre og innbyggertjenester, Bydel Alna, Bydel Ullern og Sykehjemsetaten.

Byrådsavdelingen varsler tiltak som er relevante ut fra rapporten. Byrådsavdelingen skriver at rapportens konklusjoner og anbefalinger vil bli vurdert sammen med oppfølgingen av ny demensplan for Oslo «Forglem meg ei», og gjennom det følge opp bydelenes arbeid med å videreutvikle tilbudene til hjemmeboende med demens og deres pårørende. Videre vil avlastningstilbudene i helsehus blir fulgt opp gjennom tiltak i byrådssaken «Omorganisering av helsehusene i Oslo». Byrådsavdelingen vil følge opp dette og innretningen på dagsentrene i styringsdialogen med Sykehjemsetaten.

Bydel Alna og Bydel Ullern varsler tiltak som er relevante ut fra rapporten. Sykehjemsetaten vil ikke på eget initiativ iverksette tiltak ved dagsentrene slik at de bedre dekker behovene til personer med demens, men vil iverksette det ved dagsenteret på Ullern hvis det foreligger en konkret bestilling fra bydelen om det.

Ved behandlingen av byrådssak 273/2022 *Demensplan for Oslo 2023-2027 - "Forglem meg ei"* og byrådssak 60/2023 *Omorganisering av helsehus i Oslo* den 19.04.2023, fattet bystyret omfattende vedtak, hvorav mange punkter med betydning for hjemmeboende med demens og deres pårørende, jf. bystyrets sak 110/2023 og 111/2023.

Møteboken sendes byråden for helse, eldre og innbyggertjenester, Bydel Alna, Alna bydelsutvalg, Bydel Ullern, Ullern bydelsutvalg, øvrige bydelsadministrasjoner og bydelsutvalg, Sykehjemsetaten og Kommunerevisjonen.

Vedlegg:

Kommunerevisjonens rapport 13/2023